

KONGRE KONUŞMALARI

NUMAN KURTULMUŞ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANI

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

**ERZURUM KONGRESİNİN
104. YIL DÖNÜMÜ TÖRENİ KONUŞMASI**

**Prof. Dr.
NUMAN KURTULMUŞ**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANI

23 TEMMUZ 2023
ERZURUM

104. Yıl

23 TEMMUZ - 07 AĞUSTOS 1919

ERZURUM

KONGRESİ

Cumhuriyetin Temelleri

104. Yıl

23 TEMMUZ - 07 AĞUSTOS 1919

ERZURUM
KONGRESİ

*Cumhuriyetin Temelleri
Bu Şeherde Atıldı!*

Saygıdeğer misafirlerimiz, Anadolu kültürünün, Anadolu irfanının, millî seciyenin, millî ahlakın ve millî kültürümüzün merkez şehirlerinden Erzurum'un değerli evlatları... Alvarlı Efe'nin ifadesiyle **“mührü mülki İslam”** olan Erzurum'un sevgili Dadaşları, değerli kardeşlerim; hepinizi en içten, en kalbî duygularımla selamlıyorum, Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi, mağfiyeti hepimizin ve ülkemizin üzerine olsun.

Bugün burada Millî Mücadele ruhunu yeniden yaşamak, Kuva-yı Milli'ye anlayışını yeniden idrak etmek, ülkemizin vermiş olduğu o büyük ulusal kurtuluş mücadelesinin hatıralarını yâd etmek için bir aradayız. Erzurum Kongresi'nin 104. yıl dönümü dolayısıyla birlikte hem geçmişi yâd ederek o günleri hatırlayacağız, sonraki nesillere hatırlatacağız, ama her halde daha da önemlisi o günlerden alacağımız ibretlerle, bugünün Türkiye'si ve bugünün dünyasına millî duruşumuzu sergilemek bakımından dersler çıkaracağız.

Erzurum Kongresi'ne Millî Mücadeleye öncülük eden, her birisi kendi bölgesinden, kendi yöresinden önemli şahsiyetler katılmıştır. Başta Gazi Meclisimizin kurucu Başkanı ve Cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bütün büyüklerimizi, bütün kahramanlarımızı minnet ve şükranla anıyorum, onların hatıraları önünde tazimle eğiliyorum.

Değerli dostlar, sevgili Erzurumlular; Şeref duyulacak, çok güçlü bir tarihe sahibiz. Tarihimizin her safhası, yarınlara ışık tutabilecek, yarınlar için ders çıkarabileceğimiz fevkalade önemli olaylarla doludur. Bunları bir destan gibi ya da bir masal gibi değil de, kendisinden dersler çıkartılacak, millî hasletlerimizi ortaya koyan tarihî gerçekler olarak okumalı ve anlamalıyız.

Erzurum Kongresi, Türkiye'nin yakın tarihi bakımından, bize pek çok dersler veren önemli dönüm noktalarından birisidir. İşgale uğramış, ordusu dağılmış, topu-tüfeği değil kazması-küreği dahi kalmamış bir milletin **“ya Allah”** diyerek ayağa kalktığı ve yeniden özgürlük, istiklal ve istikbal mücadelesini verdiği tarihî dönüm noktalarındandır.

“ Havza ve Amasya Tamimlerinden sonra gerçekleştirilen Erzurum Kongresi, aynı zamanda yeni dönemin başlangıcı, kurtuluşun ve istiklal mücadelesinin en önemli basamaklarından birisidir. Bugünün Türkiye'sine ve dünyasına ışık tu-

tacak, yol gösterecek olan ise, Erzurum Kongresi'nin ruhunu unutmamaktır. ”

Erzurum Kongresi'nin ruhunu 3 temel noktada özetleyebiliriz.

Bunlardan birisi, Misak-ı Millî'nin vazgeçilmez bir vatan sınırı olduğunun ilanıdır. Misak-ı Millî o gün için de çok önemliydi, bugün için de çok önemlidir. Ama bugün Misak-ı Millî dediğimiz şey sadece o günkü Misak-ı Millî'den ibaret değildir. Bugün Misak-ı Millî dediğimizde mavi vatandan bahsetmek zorundayız. Bugün Misak-ı Millî dediğimizde siber vatandan, uzak vatandan konuşmak mecburiyetindeyiz. Çünkü Türkiye olarak tarihimiz boyunca, Sultan Alparslan'ın bize yurt olarak Anadolu kapılarını açtığı ilk günden itibaren, sırtımızı arkaya yaslayarak rahat ve huzur içerisinde sıkıntısız yaşadığımız neredeyse bir tek günümüz olmamıştır. Onun için, Anadolu topraklarındaki varlığımızın en önemli hususiyetlerinden birisi, Misak-ı Millî ruhudur. En son yaklaşık 5 milyon kilometrekare olan Osmanlı Cihan Devleti'nin 20 sene içerisinde paramparça edilmesinden sonra, Erzurum Kongresi'ndeki ruh, Misak-ı Millî sınırlarını yeniden belirleyen ve bu sınırlar üzerinde ayağa kalkmamızı sağlayan ruhtu.

Şimdi ise Türkiye'nin yine çok çetrefilli olan bu coğrafyada başta Doğu Akdeniz ve Ege olmak üzere, Misak-ı Millî'yi, mavi vatan hedefleriyle güçlendirme mecburiyeti vardır. Doğu Akdeniz'de münhasır eko-

nomik bölgelerimizi tespit ederek hem Türkiye'nin, hem Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemenlik haklarını sonuna kadar korumak ve burada çıkartılacak doğal gaz ve petrolle birlikte Türkiye'nin ve Kuzey Kıbrıs'ın inkişafını, gelişmesini sağlamak, Erzurum Kongresi ruhunun bize öğrettiği Misak-ı Millî'yi korumanın şiarlarından birisidir.

Aynı şekilde dünyada büyük iddiaları olan ülkeler uzayda büyük bir yarış yaparken, Türkiye'nin bundan geri kalması, kendi sınırlarını koruyabilme kabiliyetini azaltacak bir husustur. Onun için diyoruz ki:

“ Dün Misak-ı Millî ne kadar önemliyse, bugün uzay vatan da, mavi vatan da, siber vatan da o kadar önemlidir. ”

Erzurum Kongresi'nden çıkartılacak birinci ders; Misak-ı Millî'yi bugünün anlayışı içerisinde yeniden güçlü bir şekilde değerlendirmek ve Türkiye'nin millî menfaatlerini koruyacak adımları atmakta asla tereddüt göstermemektir.

İkincisi, o günün dünyasında, topu-tüfeği kalmamış, kazma-kürek dahi bulamayan bir milletin, bağımsız bir ülke olmanın mücadelesini vermiş olmasıdır. Paramparça olmuş koskoca bir Cihan Devleti'nin külleri üzerinden ayağa kalkan, Misak-ı Millî ruhuna sahip çıkan, Kuva-yı Milli'ye idealini kuşanan ecdadımız, Türkiye'nin mandacı ve himayeci bir anlayışla yürümeyece-

ğini, bağımsız bir ülke olmaktan başka çaresi kalmadığını cümle aleme ilan etmiştir.

“ Bağımsızlık bizim millî karakterimizdir. Dünyâ, Millî Mücadelemizi veren milletimize mandacılığı ve himayeyi tavsiye ve telkin edenler olduğu gibi, bugün de Türkiye’de uluslararası bazı güçlerin etkinliğini ve egemenliğini kabul etmek zorunda olduğumuzu söyleyen bazı mandacı ve himayeci çevrelerin olması mümkündür. Bunlara asla müsaade etmeden “tam bağımsız Türkiye” ideali etrafında gücümüzü birleştirerek, hayale kapılmadan, rasyonel bir şekilde bu ülkenin hem gücünü, hem itibarını artıracak ve Erzurum Kongresi’nin ruhuna hep birliktelikte sahip çıkacağız. ”

Erzurum Kongresi’nin üçüncü olarak bize söylediği şey, Millî Mücadelenin merkezinin, karargahının, merkez üssünün Kuva-yı Milli’ye ve ardından kurulacak Büyük Millet Meclisi olduğudur. Bu da bize her zaman hem milletin değerlerine ve kültürüne sahip çıkmamız gerektiğini, hem de bu ülkenin işlerini birlikte uzlaşarak, anlaşarak, istişareyle yapmak mecburiyetinde olduğumuzu hatırlatan fevkalade önemli bir unsurdur. Yani o şartlarda bile Meclisi kurmayı düşünen, o şartlarda bile farklılıkları bir arada yaşatabilmeyi kendisi için rehber kabul eden Kuva-yı Milliye ruhu, aslında Türkiye’de demokrasi anlayışının da

başlangıcını gerçekleştirmiştir. Bugün; Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisinde milletin farklı kanaat ve düşüncelerinin temsilcisi olan siyasi partiler, demokrasimize sahip çıkarak, demokrasimizi daha da ileriye götürerek bu ülkenin demokrasi içerisinde nasıl gelişip güçlenebileceğini ispat eden unsurlar olarak varlığını koruyor.

Tekraren özetlemek gerekirse, Misak-ı Millî'yi sonuna kadar savunmak boynumuzun borcudur. Bugün için konuşmak gerekirse, Misak-ı Millî'yi daha geniş ufuklara taşıyan bir anlayışı kuşanmak zorundayız.

İkincisi, egemenliğin kayıtsız şartsız millette olduğunu bilen, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve millî iradeyi önceleyen, demokrasiye sahip çıkan, demokrasinin standartlarını yükselten bir anlayışa sahip olmak.

Üçüncüsü ise, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Millî Mücadelenin merkezi olduğu bilinciyle her türlü mandacılığı, her türlü himayeci anlayışı reddetmek ve set çekmektir. Emperyalistlerin yol gösterdiği bazı çevrelerin, Türkiye'nin millî duruş ve istikametini bozmak isteyen çabalarına fırsat vermemektir.

Erzurum Kongresi bu özellikleri dikkate aldığımızda halen yaşayan canlı bir kongredir ve varlığını korumaktadır.

Değerli hemşehrilerim, ayrıca;

“**Erzurum Kongresi’ni o zor şartlarda bir araya getiren şey, Anadolu’nun irfanıdır. Bu milletin özüdür, bu milletin hakikati, inançları ve değerleridir. Erzurum Kongresi’ni tarihî bir adım olarak bizim önümüze koyan şey, birlik ve beraberlik ruhudur. Bu hususlardan asla taviz vermeden Erzurum Kongresi’nin bize sağladığı bu millî şuuru sürdürerek, gençlerimize devredeceğiz inşallah.**”

Ayrıca, o günlerden başlayarak Cumhuriyetimizin kuruluşuna giden süreçte iki önemli hususun daha altını çizerek sözlerimi tamamlayacağım.

Bunlardan birisi, Gazi Mustafa Kemal’in ve Cumhuriyetin kurucu kadrolarının gerçekleştirdiği **“ekonomik kalkınma”** meselesidir. O savaş yıkıntılarının içerisinde, o yokluk ve tükenmişliğin içinde ayağa kalkarak, ekonomik kalkınmanın önünü açabilmek için ne gerekiyorsa yaptılar... Bugünkü anlamda ne fabrika var, ne ticaret var, doğru dürüst KOBİ’lerin dahi olmadığı, neredeyse hiçbir üretimin kalmadığı bir ülkeden bahsediyoruz. Bağımsızlığı korumanın yolunun öncelikli olarak ekonomik bağımsızlıktan geçtiğini bildikleri için ülkenin ekonomik olarak kalkınması hususunda gereken adımlar atılmıştır. Demir yollarından kurulan fabrikalara kadar, özendirilen ticaretten

sanayide üretimin artırılmasına kadar birçok alanda yapılanları biliyoruz.

Cumhuriyetin güçlü bir şekilde kurulması ve devam-
lılığını sağlayan önemli bir diğer husus ise, **“dış po-
litikada ortaya konulan perspektiftir.”** Yeni savaştan çıkmış, başka savaş tehlikeleriyle de burun bu-
runa gelmiş, savaşlardan yorulmuş bu aziz milletin,
bir daha böyle bir ortama düşmemesi için çok sayı-
da uluslararası anlaşma imzalanmıştır. Çevremizdeki
ülkelerin hemen tamamıyla ikili anlaşmalar imzalan-
mıştır. Yunanistan’la, Suriye’yle, Mısır’la, İran’la, Rus-
ya’yla, Afganistan’la, Bulgaristan’la, velhasıl çevre ül-
kelerimizle ikili anlaşmalar yapılarak, Türkiye’nin dış
güvenliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Aynı şekilde Sadabat Paktı, Balkan Paktı gibi, Montrö
Boğazlar Sözleşmesi, Ankara Anlaşması gibi çok-
lu anlaşmalarla da uluslararası alanda Türkiye’nin dış
güvenliğinin teminat altına alınması şeklinde bir dış
politika atığına gidilmiştir.

Allah’a çok şükür Cumhuriyetimizin birinci asrını geri-
de bıraktık. Şunu çok rahat söyleyebiliriz: Tarihimizin
en uzun 100 yılı büyük ve çok cepheli savaşlarla bir-
likte başlayan, Milli Mücadele yıllarıyla devam eden,
Cumhuriyetin birinci asrıdır. Bu birinci asırda Türki-
ye’nin bu noktaya gelmesinde emeği geçen herkese
şükranlarımızı ve minnetlerimizi ifade etmek isterim.

Şimdi Allah’ın izniyle bu aziz milletin önünde yeni bir
dönem vardır. Hiç abartısız ifade ediyorum ki, dünya-

daki bölgesel ve küresel gelişmeler Cumhuriyetimizin ikinci asrını, Türkiye'nin önünde yeni bir fırsat kapısı olarak sonuna kadar açmaktadır.

Her alanda yeniden güçlü ve büyük Türkiye'yi hep beraber inşa edecek iradenin merkezi; Erzurum Kongresi'nde var olan iradenin ta kendisidir. O iradeyi yeniden kuşanarak, yeni Türkiye'nin tam bağımsızlık istikametinde mücadelesini aksatmadan sürdürerek, Türkiye'de toplumsal bütünlüğü sağlayarak, birlik, beraberlik içerisinde ortak millî hedeflerimize yürüyerek, bu ülkeyi, bu aziz milleti güçlü bir şekilde ayakta tutan millî ve manevi değerlerimizi ortak paydamız olarak kabul edip, yolumuza devam edeceğiz.

Allah nasip ederse Erzurum Kongresi'nin 204. yıl dönümünü kutlayacak olan evlatlarımız çok daha büyük ve güçlü bir Türkiye'nin mensubu olarak, çok daha büyük bir özgüvenle konuşacaklardır. Bunun için sorumluluk bize düşüyor, bu dönemde yaşayanlara düşüyor.

Türkiye'yi her alanda güçlü kılacağız. Türkiye'yi sanayide, kültürde, sporda, eğitimde, dünya liginin en üst mertebesine çıkaracağız. Bunun için Cumhuriyetin ikinci asrını "sözü güçlü, gücü tesirli Türkiye'nin yüzyılı hâline getireceğiz.

Sevgili dostlar:

“ Sözü tek başına güçlü olması yetmez, gereklidir, şarttır, güçlü ve doğru bir sözü söyleyeceksiniz, ama güçlü ve doğru bir sözün arkası-

na ancak, tesirli bir güç koyarsanız bir kıymeti harbiyesi olacaktır. ”

İşte ecdat bütün tarihimiz boyunca hem sözünü en güçlü hâle çıkartmak, hakkı, hukuku, adaleti en güçlü şekilde temin etmek, hem de bu sözünün arkasına en büyük gücü koyabilmek, azmi, gayretiyle mücadele etmiştir. İstanbul’un fethini sağlayan: Osmanlı’nın adaleti, sözünün gücüdür, ama aynı zamanda arkasına koyduğu büyük bir güçtür. Türkiye Cumhuriyeti olarak Cumhuriyetimizin ikinci asrında sözümüzü çok güçlü, çok kuvvetli şekilde ortaya koyacağız, bu sözün arkasına; başta millî birlik ve beraberlik şuurumuz olmak üzere elimizdeki bütün imkânları, tüm gücümüzü koyarak yolumuza devam edeceğiz.

İnanıyorum önümüzdeki yüzyıl; Türkiye’nin yüzyıllı olacaktır.

“Önümüzdeki yüzyılın Türkiye’nin yüzyılı olması sadece bizim için değil, Orta Asya’dan Balkanlar’a, Kafkaslar’dan Güney Afrika’ya kadar bizim gözümüzün içine, şu ay-yıldızlı bayrağımıza bakan yüz milyonlarca insanın da beklediği bir husustur. Güçlü büyük Türkiye küresel ve bölgesel barışın ve insanlığın teminatıdır. Güçlü büyük Türkiye, Allah’ın izniyle insanlığın ortak değerlerde buluşmasını sağlayacak, insanlığın en büyük çekim merkezlerinden birisi olacaktır. ”

İşte Erzurum Kongresi'nin ruhunu ancak önümüze yeni hedefler koyarak, yeni istikametlerde bütünleşerek, farklılıklarımızı bir tarafa bırakıp, millî amaçlarımız ve hedeflerimiz doğrultusunda, millî seciyemiz, ahlakımız, bağımsızlık ruhumuz çerçevesinde birleştirip yürüyerek yaşatabiliriz.

Son söz; bu millet istiklaline her zaman düşkündür. Erzurum Kongresi'nin hemen bir sene öncesinde, Erzurum'da **“Ermeni mezalimi”** vardı. Tüm bu acı dolu hatıralara rağmen, bir yıl gibi kısa bir zaman içerisinde ayağa kalkmış, şahsiyetine, millî onuruna ve bağımsızlığına sahip çıkmış bir milletiz; bu milletin böyle büyük bir karakteri var.

Ama bu milletin bir başka önemli özelliği daha var; Anadolu topraklarına ayak bastığımız ilk günden itibaren, dünya ölçeğinde büyük idealimiz olan **“nizamı alem”** davası. Biz sadece Anadolu insanının güçlü ve müreffeh olması için değil, dünyadaki bütün insanların, dili, dini, ırkı, medeniyeti ne olursa olsun hepsinin huzur içerisinde yaşaması için, nizamı alem davasına sahip çıkmış bir milletin çocuklarıyız.

İnşallah Cumhuriyetimizin ikinci asrı, dünyada barışın, özgürlüğün, hakkaniyetin, adaletin ve yeni bir dünya sisteminin kurucu ve öncü gücü olan, Türkiye'nin yüzyılı olacaktır. Hep beraber bu amaçla çalışacağız, gayret edeceğiz ve Allah'ın izniyle nice güzel günleri hep birlikte yaşayacağız.

Bu vesileyle, Erzurum Kongresi'ne şerefle katılan, o zor günlerde millî istiklali, millî duruşumuzun ve karakterimizin en temel unsuru olarak gören başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Erzurum Kongresi'nin bütün kahramanlarını, saygıyla, minnet ve şükranla yâd ediyoruz.

Allah, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda canlarıyla, kanlarıyla mücadele ederek, bizlere yol açan, bizlere hedef gösteren bütün ecdadımızdan razı olsun. Şehitlerimizi rahmetle, minnetle anıyoruz.

Ne mutlu bu aziz millete, ne mutlu bağımsızlık, istiklal ve daha güçlü bir Türkiye mücadelesi verenlere...

Hepinize sevgi ve saygılarımı sunuyorum, Allah'a emanet ediyorum.

Erzurum Kongresi'nin 104. yıl dönümü milletimize kutlu olsun!

**SİVAS KONGRESİ'NİN
104. YIL DÖNÜMÜ TÖRENİ KONUŞMASI**

**Prof. Dr.
NUMAN KURTULMUŞ**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANI

4 EYLÜL 2023
SİVAS

Çok saygıdeğer Sivaslılar, değerli kardeşlerim, saygıdeğer hanımefendiler, beyefendiler, hepinize en içten, en kalbi selamlarımı sunuyorum.

Sultan şehir, Anadolu Selçuklularının Başkenti, ulemanın kenti, Anadolu irfanını temsil eden, medeniyetimizin temel şehirlerinden birisi olan Sivas'ta, sizlerle beraber olmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim.

Sivas Kongresi'nin 104'üncü yıl dönümü dolayısıyla, geçmişte olup bitenlerden günümüz adına ders çıkartmak ve yarınlara ışık tutmak için bugün bir aradayız.

Sivas Kongresi aslında 19 Mayıs 1919'da başlayan bağımsızlık yürüyüşünün nihai karar adımıdır. Amasya Tamimi, ardından 7 Temmuz'da Erzurum Kongresi ve sonuçta orada şekillenen fikirlerin Sivas Kongresi'nde nihai bir noktaya erişmesi ve topyekûn mücadele kararının verilmesiyle birlikte tarihî bir adımın atıldı-

ğı kongredir. Bu vesileyle sözlerimin hemen başında belirtmek isterim ki; Sivas Kongresi'nde yer alan bütün büyüklerimizi başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere minnet ve şükranla yâd ediyoruz.

Değerli kardeşlerim;

Bazen insanlar içinde bulundukları dönemin önemini belki de içinde yaşadıkları için, yeterince kavrayamayabilirler. 2023 yılı da böylesine anlamlı ve önemli bir yıldır, çünkü 100 yıllık dönüm noktasıdır. 2023'ten hem geçmişe doğru bir asırlık Cumhuriyetimizin birikimlerini değerlendirebilecek, hem de 2023'ten sonra Türkiye'nin yani Cumhuriyetimizin de ikinci asrını, Türkiye Yüzyılı hedefleriyle tasarlayabilecek bir noktadayız.

Onun için zaman zaman düştüğümüz bir hataya düşmememizi tavsiye ederim.

“ Tarih masal okunur gibi okunmaz, tarih ders almak için, ibret almak ve aynı hatalara düşmemek adına ve gelecekte çok daha güçlü adımlar atabilmek için okunan millî bir mirastır. ”

Tarihin hiçbir bölümü, bir diğerinin karşısı değildir. Tarihi kopukluklar üzerinden değil, bütüncül olarak okuyabilmemiz gerekiyor. Büyük Selçuklu dönemi, Anadolu Selçuklu dönemi, Cumhuriyet dönemi, birbiriyale alakasız hatta karşıt olan şeyler değil, birbirinin devamı olan dönemleridir. Her birisi aziz milletimizin tarihsel süreçlerinin birer parçasıdır. Her birisinin içerisinde

atılmış nice güzel adımlar olduğu gibi, nice eksiklikler de vardır. Akıllı selim, millî duruş sahibi olanlara yaraşan, tarihin bütün müktesebatından olumlu dersler çıkartarak eksiklikleri, hataları, bir daha tekrarlamamak üzere geride bırakmaktır.

Onun için Cumhuriyetimizin ilk asrını geride bıraktığımız bugünlerde ikinci asrına son derece kuvvetli, son derece güçlü bir şekilde girmek için hazırlıklarımızı yapıyoruz. Türkiye'nin ikinci asrına ilişkin hedeflerimiz, ortak millî hedeflerimizdendir. İşte böylesine önemli bir dönüm noktasında Sivas Kongresi'nden de alacağımız fevkalade önemli dersler vardır. Bunların hiç şüphesiz birincisi **“millî iradenin hâkimiyeti”** fikrinin güncelleştirilmesidir. O günün şartları içerisinde koskoca Osmanlı Cihan Devleti'nin yıkıntıları üzerinden **“ya Allah”** diyerek ayağa kalkmayı başaran bu millet, bir bağımsızlık destanı yazmış ve ardından Cumhuriyetimizi kurmuştur. Burada Sivas Kongresi'ndeki en önemli hususiyetlerden birisi millî hâkimiyet fikridir, millî iradenin güçlü olmasına dair kararlı duruştur.

Yine aynı şekilde bu kongrede alınan önemli kararlardan bir diğeri, kongreden sonraki döneme ilişkin yol haritasının belirlenmesidir. Bu yol haritasının belirlenmesinde üzerine basa basa durdukları husus ise **“millî birlik ruhu”**nun ciddi bir şekilde ortaya konulmasıdır. Osmanlı Cihan Devleti'nin yıkılışını hatırlayalım; ayrılıkların körüklendiği, etnik, mezhebi, fikri ve köken itibarıyla farklılıkların adeta kanıtılarak, kos-

koca imparatorluğun kısa bir süre içerisinde nasıl parparça hâle getirildiğini gayet iyi biliyoruz...

Balkan Savaşlarında aldığımız mağlubiyet, sadece düşmanın karşısında cephe alınmış mağlubiyet değil, aynı zamanda insanların gönüllerinin ve zihinlerinin birtakım ayrılıkçı fitnelerle bölünmesinin sonuçlarından birisidir. Aynı şekilde Osmanlı Cihan Devleti'nin son döneminde her alanda ortaya çıkan partizanlık ve hizipçilik, içeriden içeriye toplumumuzu, devletimizi kemiren önemli hususiyetlerden biriydi. İşte onun için Sivas Kongresi millî birlik ruhu üzerinde durmuş, bunu önemsemiştir.

İttihat Terakki başta olmak üzere hiçbir siyasi partinin gölgesi bu kongrenin üzerine düşürülmemiştir. Partizanlığın, hizipçiliğin, birleştiren bir unsur değil, halkı ayırıştıran bir unsur olduğu kongrede ısrarla dile getirilmiştir. Ayrıca bu kongredeki önemli kararlardan birisi millî birlik ruhunun somutlaştırılması ve kurumsallaştırılmasıdır. Bunun örneği ise Anadolu ve Rumeli Müdafaa-ı Hukuk Cemiyetlerinin birleştirilerek bütün mücadelenin tek bir çatı altında verilmesi ve kurumsal bir yapı hâline dönüştürülmesidir.

Bu bağlamda Sivaslı kadınların Millî Mücadeleye verdiği desteğin ve millî birlik ruhunun pekişmesinde oynadığı rolün de altının çizilmesi gerekir. Bu vesileyle **“Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-ı Vatan Cemiyeti”**nin değerli mensuplarını da rahmetle, minnetle, şükranla yâd ediyorum.

“ Sivas Kongresi’nin birçok özelliği yanında en önemli özelliklerinden birisi artık millî direnişin tek bir çatı altında toparlanması ve bundan sonraki süreçte yeni bir hükûmetin kurulması yolunun açılmasıdır. Sivas Kongresi Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun yani İstiklal Harbimizi yönetecek olan Gazi Meclisimizin kuruluşunun da yolunu açmış olan önemli, tarihî bir adımdır. ”

Değerli kardeşlerim, değerli Sivaslılar;
Sivas Kongresi aynı zamanda bütün Anadolu coğrafyasında direniş ruhunu uyandırmıştır. Şimdi o günkü şartlar altında Sivas Kongresi’ni değerlendirmek, ama o günden bize miras kalan hususları da güncelleştirerek, değerlendirip, sonraki asırlara iletmek mecburiyetindeyiz. Sivas Kongresi’nde meseleler, tam 108 gün konuşuldu, münazara edildi, vatanın her bir karışı nasıl kurtarılacak bununla ilgili ince detaylı projeler konuşuldu.

Sonuç itibarıyla ortaya konan kurtuluşa dair yol haritasında, üç tane alametifarika vardır. Bu üç sancak, aziz Türk milletinin kıyamete kadar taşıyacağı fikri sancaklardır. Bunlardan birisi, millî iradenin her şeyin üzerinde olduğu fikriyatıdır.

Değerli arkadaşlar;
Millî irade şunun için önemliydi: O günlerde Anadolu’nun bu yıkımdan ancak yabancı devletlerin hima-

yesine girerek, o günkü meşhur tabiriyle ancak “**mandacılık**” altında kurtarılacağına inananlar vardı.

“ Türkiye’deki iradenin kayıtsız şartsız milletten olduğu, millettten başka hiçbir iradeye bağlı olunamayacağı fikri, Sivas Kongresi’nde nihai olarak ilan edilmiş ve bizlere miras ve vasiyet olarak bırakılmıştır. Bu ülkede millettten başka hiçbir güç tanımıyoruz, millettten başka hiçbir gücün önünde eğilmeyiz, millettten başka hiçbir güce eyvallah demeyiz ve kıyamete kadar da böyle olacaktır. ”

Tarihi bir roman gibi okursanız, Sivas Kongresi’nde mandacılığa karşı fikir ortaya konuldu diye okursunuz. Ama mandacılığa karşı olmayı, yani millî iradeden başka hiçbir iradeyi kabul etmemeyi, bizim millî haysiyetimiz, millî şahsiyetimiz olarak anlarsanız, bunun uğrunda sürekli mücadele eder, bunun uğrunda gayret sarf edersiniz.

Değerli kardeşlerim;

Bu topraklara manda teklif edenler sadece Cumhuriyetimizin kuruluşu öncesinde, yani İstiklal Savaşımız öncesinde ortaya çıkmadılar. Ne yazık ki, Cumhuriyetimizin ilk asrında zaman zaman millî iradenin karşısına çıkanlar, zaman zaman Türkiye’yi şu ya da bu gücün peyki hâline getirmek isteyenler, yani o günkü tabiriyle mandayı savunanlar hiç eksik olmadılar. İnanın bugün de, yarın da eksik olmayacaklar. Onun için

mandacılığı tarihte kalmış bir mesele olarak değil, bugün karşımıza yeni sözlerle, yeni üsluplarla, yeni unsurlarla çıkabilen gayri millî bir durum olarak algılamak zorundayız. Örneğin, **“Türkiye eksenini kaybetmesin, Türkiye Batının ekseninden çıkmasın”** demek, çağdaş bir mandacılık örneğidir.

Değerli dostlar, sevgili Sivaslılar;
Sivas Kongresi bize öyle bir şey öğretti ki, Türkiye başkasının eksenine bakarak hizaya girmez. Türkiye’nin bir tane eksenine vardır o da kendi millî eksenidir, Türkiye eksenidir. Millî iradeye ket vurmak isteyenler çıkmadı mı? Cumhuriyetimizin birinci asrında maalesef nice zor zamanlar yaşadık. Türkiye’nin millî iradesiyle iktidara getirilmiş olan, yani halkın seçtiği insanların nasıl iş başından uzaklaştırıldığını acı hatıralarla hâlen anımsıyoruz. Örneğin, 1960 darbesi ile dönemin başbakanını idam sehпасına gönderen mandacı zihniyet, Türkiye’nin siyasi tarihinde kara bir lekedir. Aynı şekilde 12 Eylül’ün hem de kökü dışarıda, emri dışarıdan alan mandacılarının, keza 12 Mart’ın mandacılarının Türkiye’ye ne zararlar verdiği tarihimizde açık bir şekilde yer almıyor mu? Örneğin, 28 Şubat sürecinde, dönemin seçilmiş hükûmetini iş başından uzaklaştıran mandacı zihniyet, Türkiye’nin siyasi tarihinde kapkara bir leke değil midir?

Hükûmetleri elinden alınan, iktidarlarından düşürülen Başbakan Menderes’i ve Başbakan Erbakan’ı rahmetle yâd ediyorum. Aynı şekilde; **“ben namlusunu halka çevirmiş olan bir orduya saygı duymam”** di-

yen hemşehriniz Muhsin Yazıcıoğlu'nu da rahmet ve şükranla yâd ediyorum.

Değerli kardeşlerim;

Sivas Kongresi'nin bize öğrettiği ve miras olarak bıraktığı ikinci önemli mesele ise bağımsızlık meselesidir. Bağımsızlık milletimizin karakteridir, bu karakteri yok etmeye kimsenin hakkı ve haddi yoktur. Bunun için bağımsızlığımızı, millî onurumuzun bir unsuru olarak göreceğ ve gelecek tasavvurlarımızın en önemli kaynağı olarak kabul edeceğiz. Bağımsızlığı olmayanın geleceği olmaz, bağımsızlığı olmayanın medeniyeti de kalmaz. Bağımsızlığı, sadece işgal gücü olarak Anadolu'ya giren Yunan'a, İtalyan'a, İngiliz'e karşı verilen mücadele olarak daraltamayız.

“ Ekonomik bağımsızlığı olmayan, askerî anlamda kendi kendine yeterli olmayan, fikrî anlamda, kültürel anlamda, teknolojiye, sanayide, sanatta, edebiyatta güçlü olmayan bir milletin bağımsız olması mümkün değildir. ”

Onun için diyoruz ki, biz her alanda güçlü olan bir Türkiye'yi ileriye doğru taşımak zorundayız. Bugün Türkiye'nin savunma sanayiinde yüksek teknolojileri kullanarak ileriye doğru atılım yapması Sivas Kongresi'nde alınan ve millî bağımsızlığa vurgu yapan kararların hassasiyetinin bir gereğidir. Elin oğlundan alacağı 3-5 kurşunla tüfeğini doldurabilen bir ordunun bu ülkenin bağımsızlığını koruması mümkün değildir.

Bunu bildiğimiz için Allah'a çok şükür bugün geldiğimiz noktada İHA'larıyla, SİHA'larıyla, MİLGEM'leriyle, kendi akıllı mühimatiyle dünyanın sayılı kabiliyetle sahip ordularından birine sahibiz. Türk Silahlı Kuvvetlerimizle hem sanayide hem savunmada dünya lideri olan ülkelerden birisi hâline geliyoruz. Bağımsızlık ancak bu şekilde anlamını bulur. Üniversiteleriyle, eğitimiyle, sporuyla hep beraber kalkınan bir Türkiye'yle bağımsızlığın altını çizer ve bağımsız bir ülke olduğumuzdan bahsedebiliriz. Türkiye yüzyılı olarak önümüze koyduğumuz Cumhuriyetimizin ikinci asrına dair hedefleri de ancak bu çerçevede, yani bağımsızlık ruhuyla ve bağımsızlığımızı güçlendiren altyapıyla ileriye doğru taşıyacağımıza inanıyoruz.

Her alanda atacağımız olumlu adımların bizim için bir onur vesilesi olduğunu ifade etmek isterim. Örneğin, Ankara'daki TEKNOFEST'te milyonlarca gencimiz Türkiye'nin savunma sanayiinde ne kadar büyük bir başarıya imza attığını hep birlikte gördüler. Ben de ziyaret ettiğimde arkadaşlarımız bir uçak motorunu gösterdiler. Bu uçak motorunu üreten firma, dünyanın en büyük uçak şirketlerinden birinin tedarikçisi Türkiye'nin TEI'si, Türkiye'nin TUSAŞ'ı... Allah'a binlerce şükür Türk sanayi bu noktaya gelmiştir. Emeği geçen herkesi yürekten tebrik ediyorum.

Aynı şekilde gençlerimizin sporda geldiği noktayı göstermesi bakımından her birimizin gururla izlediği Avrupa Voleybol Şampiyonası final maçında ülkemizin bayrağını göndere çektiren ve millî marşımızı Avrupa

Birliğin merkezinde söyleten kadın voleybol takımı-
mızın gençlerini, evlatlarımızı tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum.

Bağımsızlık lafla olmaz, bağımsızlık icraatla olur. Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşları bir asır evvel, muasır medeniyet seviyesi demişti ve bu bizim için çok önemliydi, ama ilk asrın ardından bu bize yetmez; Türkiye, muasır medeniyet seviyelerinin de çok üstünde olan noktalara gelmek zorundadır. Ve Allah'ın izniyle milletimizin gayretiyle, ulaşacaktır bundan da hiçbir şüphemiz yoktur.

Değerli kardeşlerim;

Sivas Kongresi'nde bahsedilen Misak-ı Milli, bizim o günkü illerimizi işaret ediyordu. Başta Kerkük, Musul olmak üzere, Ege ve Akdeniz'deki haklarımızdan bahsediyordu. Misak-ı Milli'yi bugün çok daha geniş bir çerçevede görmek, anlamak mecburiyetindeyiz.

“ Misak-ı Milli sadece 780 bin kilometrekarede 85 milyon yurttaşımızın yaşadığı topraklardan ibaret değildir. Misak-ı Milli yüz milyonlarca soydaşımızın, Türkiye'yi sevenlerin, bizimle aynı medeniyete mensup olanların içinde bulunduğ geniş bir coğrafyayı, yani millet varlığını kapsamaktadır. ”

Bu bağlamda bundan bir asır evvel çizilmiş olan Misak-ı Millî'nin de yeni bir çerçeve içerisinde yeniden değerlendirilmesi zorunludur.

Yeni Misak-ı Millî çerçevemiz çok daha geniş olmalıdır. Artık Misak-ı Millî derken mavi vatandan bahsediyoruz, uzay vatandan, siber vatandan, yeşil vatandan bahsediyoruz, velhasıl günümüz dünyası şartlarında bağımsızlığımızı ve egemenliğimizi kuvvetlendirmemiz için neleri güçlendirmemiz gerekirse bunların hepsinden bahsediyoruz. İşte bu saydıklarım yani mavi vatandan yeşil vatana, siber vatandan uzay vatana kadar, bütün bu unsurlar yeni Misak-ı Millî'nin sınırları, yeni Misak-ı Millî'nin çerçevesi olarak değerlendirilmek mecburiyetindedir.

Son söz olarak şunu söylemek istiyorum: Biz büyük bir milletiz, bunu sadece tarihle övünmek için değil, gelecek için güç kazanmak adına söylüyorum. Bizim milletimiz nice badirelerden geçmiştir. Sultan Alparslan Anadolu topraklarına geldiğinden, bu toprakları Müslüman Türk'e vatan olarak açtığından bu yana bu topraklar, nice gazavat ehlinin büyük mücadelelerine şahit oldu. Nice zorluklardan geçtik, nice baskılarla karşı karşıya kaldık. Haçlı ordularının üzerinden geçtiği bu Anadolu topraklarıyla ilgili hiç zannetmeyin ki, günümüz Haçlılarının emelleri hepten kaybolmuş ve ortadan kalkmıştır. Ecdadımız hep uğraştı, hep gaza üzere oldu, **“i'lâ-yi kelimetullah”** için sefere çıktı, hiçbir günü diğerine eşit geçmedi.

Dolayısıyla, bizler de Cumhuriyetimizin ikinci asrında önümüze yeni ve büyük hedefler koyacağız. Sözü güçlü, gücü tesirli bir Türkiye'nin yüzyılı olması için var gücümüzle çalışacağız. Her alanda güçlü olmak için mücadele edeceğiz, ancak nasıl ki ulusal kurtuluş mücadelemizi, millî birlik ve beraberlik ruhunu tesis ederek verdiysek, Türkiye yüzyılını kurmanın ilk şartı da millî birlik ve beraberliğimizi en güzel şekilde tesis etmek ve korumaktır.

Farklılıklarımız elbette olacak, farklılıklarımızı bir ayrışma ve çatışma vesilesi değil, zenginlik ve güçlülük vesilesi olarak göreceğiz. Rasyonel hedefleri olan, ama hiçbir şekilde ütopyaalar peşinde koşmadan, akılcı siyasetlerle yolumuza devam edeceğiz. Dostluklarımızı artıracacağız, dostlarımızın sayısını çoğaltacağız, düşmanlıkları azaltacağız. Ancak düşmanlıkları azaltırken bu vatana, bu millete düşmanlık yapmak isteyenlere karşı da her zaman hazırlıklı, her zaman uyanık olacağız. Velhasıl her alanda güçlü ve her alanda rekabet edebilen bir ülke, her alanda izlenen bir Türkiye olma hedefiyle yolumuza devam edeceğiz.

“ Değerli arkadaşlar, belki bir müddet sonra şuradaki hiç birimiz hayatta olmayacağız. Bir zamanlar Sivas Kongresi'nde bulunan zatların hiçbirisi şu anda hayatta değil, çocuklarının bir kısmı bile hayatta değil. İnsanlar fâni, kurumlar bakidir. Her birimiz gelip geçiciyiz. Bu topraklarda nice güzel ecdadımız gelip geçtiği gibi biz-

ler de geldik ve gideceğiz. İbnülemin Mahmud Kemal'in söylediği çok güzel bir söz var; “Seme-reyi hayat hayır ile yâd edilmektir” Her birimiz bulunduğumuz yerde bu millete, bu ülkeye ve insanlığa en güzel şekilde nasıl hizmet edebiliriz'in mücadelesini vereceğiz. ”

Biliyorsunuz insanların her birisi işini iyi yaparsa zaten o toplum kendiliğinden yükselir. Şimdi biz ikinci yüzyılın hedeflerini, hayallerini görüyoruz. Türkiye yüzyılının eşiğinde çok daha kuvvetli bir şekilde söylemek zorundayız; hayali olmayanın geleceği olmaz. Bu millet büyük hayaller kurmuştur, bu büyük hayallerle de yoluna devam etmiş ve devam edecektir.

Acılarıyla, güzellikleriyle, kazanımlarıyla, ilk asrı geride bıraktık. Şimdi buradan dersler çıkartıyoruz, eksikleri tamamlayarak yolumuza devam ediyoruz. İkinci yüzyılımızı sözü güçlü, gücü tesirli Türkiye'nin yüzyılı yapmak için azimle, gayretle çalışıyoruz.

Ümit ve dua ediyorum ki üçüncü asra girerken Sivas Kongresi'nin kuruluş yıl dönümünde, yani 204. yıl dönümünde burada konuşacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve burada bulunan zevat şunu söyleyecekler: **“Ülkemiz Allah'a çok şükür ecdadın gayretleriyle birinci ve ikinci asrını en güzel şekilde tamamladı. Türkiye hakikaten sözü güçlü, gücü tesirli bir ülke hâline geldi. Şimdi bizim üzerimize düşen sözü kanun yerine geçen bir Türkiye'yi kurmak-**

tır, bunun için mücadele edeceğiz, bunun için gayret edeceğiz” diyerek yollarına devam edecekler.

Hepinize selam ve saygılarımı sunuyor, hayırlı günler diliyorum; Sivas Kongresi'nin 104. yıl dönümü kutlu olsun.

29 EKİM CUMHURİYET BAYRAMI KONUŞMASI

Prof. Dr.
NUMAN KURTULMUŞ
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANI

29 EKİM 2023
ANKARA

Değerli milletvekilleri, saygıdeğer misafirler;
Hepinizi en içten, en kalbî duygularımla selamlıyorum. 29 Ekim 1923'te ilan edilen cumhuriyetimizin doğduğu mekânda, aynı coşku ve heyecanla gerçekleştirdiğimiz bu güzel ve mütevazî törende, sizlerle birlikte olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum.

İlk Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası'nda, İstiklal Harbimizin her birisi de birbirinden kıymetli olan öncülerinin Meclisindeyiz. Bu vesileyle, sözlerimin başında, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, Millî Mücadelemizin tüm kahramanlarını, 1. Meclisimizin değerli vekillerini minnetle yâd ediyorum.

Saygıdeğer vekiller, değerli arkadaşlarım;
Yüzyıl aradan sonra bugün hepimiz aynı ruh ve heyecanla bir aradayız. O günleri hatırlayacak olursak; 21 Aralık 1918'de Meclis-i Mebusan'ı basan İngiliz askerleri vekillerimizin bir kısmını tutuklamış ve Meclisi dağıtmışlardı. Baskından ve tutuklamalardan kurtu-

lan milletin vekilleri, bunun üzerine Anadolu'ya geçmiş ve Meclisi yeniden oluşturarak işgale direnişin temelini atmak üzere, bu çatı altında yoğun bir faaliyete başlamışlardı.

Az evvel vurarak toplantıyı başlattığım bu gongk da, tarihî bir önemi haizdir. Bu Meclis bu salonda toplanırken, Meclis-i Mebusanın Başkanı Celalettin Arif Bey, Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından buraya davet edilmiş, Celalettin Bey gelirken Meclis-i Mebusanın gongu olan bu gongu da getirmiş ve ilk Meclisimiz bu gongla birlikte ilk kararını almıştır.

Bu Meclis pek çok tarihî kararların alındığı bir Meclis-tir. Denilebilir ki; Meclis-i Mebusanın son binası , Türkiye Büyük Millet Meclisinin de ilk binasıdır. Bu Mecliste nice kararlar alınmış, Cumhuriyetin ilanı gerçekleşmiş, Gazi'nin mareşal rütbesinin takdimi bu Mecliste kararlaştırılmıştır.

Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar;

Yine hatırlayacak olursak, 19 Mayıs 1919'da Samsun'da yakılan direnişin ilk ateşi, bağımsızlık ve özgürlük ruhu, dalga dalga Havza'dan Anadolu'ya doğru ilerlemekteydi. Amasya Kongresi, Erzurum Kongresi ve peşinden Sivas Kongresi'yle birlikte, Türkiye'de Millî Mücadelenin yolu açılmış, milletimiz büyük bir varoluş mücadelesine kalkışmıştı. Nihayet 28 Ocak 1920'de **“Misak-ı Millî”** fikri oy birliğiyle kabul edildi, yani **“vatan bölünmez bir bütündür”** kararı, bütün milletvekilleri tarafından kabul edildi.

Anadolu o sırada yorgun, yıpranmış, ümidini yitirmiş bir büyük halk topluluğuna ev sahipliği yapıyordu; elde avuçta yoktu, her tarafta işgaller ve isyanlar sürüyordu. Ama Anadolunun hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmayan yiğitleri, cumhuriyetin kurucu unsurları, o kahraman cengâverler, bu binanın çatısı altında ülkemizi yeniden diriltme mücadelesini başlatılar. Böyle bir manzaranın tam ortasında, 23 Nisan 1920’de alınan bir kararla, artık işgale direnişin komuta merkezi, bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin yaşam kaynağı ve milletin tek bir amaç uğrunda birleştiği eviydi, içinde bulunduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi binası...

Ankara her ne kadar özgürlük mücadelesinin merkezi olsa da, aslında dört bir yanı ateşlerle çevrilmişti ve milletin vekilleri bu ağır koşullar altında kurtuluşun yol haritasını çizmeye gayret ediyorlardı. Polatlı’ya kadar gelen düşmanın top sesleri, neredeyse şu içinde bulunduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisinden duyuluyordu ve onun vekilleri kurtuluş kararlılığından, inancından asla vazgeçmeden yollarına devam ediyorlardı.

Ardından, tarihimizin en önemli dönüm noktalarından biri olan ve tam yirmi iki gün, yirmi iki gece süren Sakarya Meydan Muharebesi, bu milletin özgürlük atılımı mahiyetinde, düşmandan ve müstevliden kurtulmak adına en önemli girişimlerinden birisi olacaktı. Aziz milletimizin; bu Meclisin ve bu toprakların

tek sahibi olduğunu, 5.713 şehit, 18.480 gazi ile ispat ettiği günlerdi o günler...

Allah rahmet eylesin, ismini taşımaktan onur duyduğum rahmetli dedem, merhum Binbaşı Numan Kurtulmuş, Sakarya Meydan Muharebesi'nde sağ kalça kemiğinden aldığı bir kurşun yarasıyla malulen emekli olmuş ve ondan sonraki hayatını da aksayarak geçirmek durumunda kalmış bir gaziydi. Allah bütün gazilerimize, bütün şehitlerimize rahmet eylesin ve mekânları cennet olsun diyorum.

Halide Edib Hanım'ın deyişiyle, **“Türk'ün ateşle imtihanı”**ndan geçerek geldi bugünlere Gazi Meclisimiz....

“ Büyük medeniyetlerin, büyük milletlerin tarihe bakışları, birikim, tarihî müktesebat ve devamlılık anlayışı üzerinedir. Aslında bugün buraya getirdiğimiz bu gonk da millet olarak “millet-i ebet müddet” fikri üzerinden geçmişten geleceğe doğru uzanan büyük millî yürüyüşümüzün sembollerinden sadece birisidir. “Millet-i ebet müddet” fikriyle yetiştirdiğimiz devlet felsefesi, tarihimize ve şehadet bilinciyle verilen tüm mücadelelere hürmet etme ahlakını hepimize kazandırmıştır. ”

Cumhuriyete erişinceye kadar kuşandığımız ateşten gömlek, Osmanlı coğrafyasından bugünkü Türkiye'ye geçişimizin zorlu ve ağır hatıralarıyla birlikte biçilmiş-

tir. Biz o ateşten gömleği şerefle giymiş bir milletiz. 1911’de Trablusgarp Savaşı’yla başlayıp aralıksız şekilde; Balkan Harbi, Birinci Dünya Savaşı ve İstiklal Harbi’yle devam eden o zorlu yıllarda, tüm cephelerde bizlerle birlikte kaderdaşlık yapmış şehitlerimizin, bu kutlu günümüzde rahmetle, şükranla hatırlanmasının da tarihsel bir sorumluluk olduğunu düşünüyorum.

“ Dün Osmanlı cihan devletini parçalayabilmek adına birleşen tüm şer güçlerin, bugün de Orta Doğu’yu kan gölüne çevirmekle meşgul olduklarını, hepimiz üzülerak izliyoruz. Tüm dünyanın gözleri önünde acımasızca katledilen ve katliama tabi tutulan Gazzeliler ve Filistin halkı, geçen yüzyılda girdiğimiz tüm savaşlarda, tüm cephelerde Anadolu insanıyla birlikte olmuş, dedelerimizle yan yana, aynı siperlerde, aynı cephelerde savaşmışlardı. Romanya’da, Galiçya’da, tüm şark cephelerinde, Irak’ta, Hicaz bölgesinde, Çanakkale’de çarpışan, fedayıcıan eden Filistinli, Gazzeli şehitlerimiz, dedelerimizle birlikte toprağın kara bağrında sıra dağları gibi yatmaktadır. Onlar, hep birlikte, toprağı vatan kılan şehadet şerbetini hamdederek yudumladılar... ”

Değerli milletvekili arkadaşlarım;

Genelkurmay Başkanlığımızın Çanakkale şehit defterlerinde isimleri yazılı olan, yani isimlerini bildiğimiz ve tespit ettiğimiz, 554 Filistinli şehidimiz mevcuttur.

Bunların her birisini saygıyla anıyorum. Çanakkale'deki Şehitlik Abidesi'nde; Gazzeli, Nabluslu, Kudüslü, Beytlehemli Ahmetlerin, Mahmutların bizim dedelerimizle bir arada yattığını biliyoruz.

İbni Haldun'un tarihteki nedensellik ve devamlılık vurgusu ne kadar da hikmetlidir. Şöyle diyor: **“Öyle olmasaydı, böyle olmazdı.”** Ecdadımız bütün bu cepheelerde o mücadeleyi o şekilde vermeselerdi, emperyalizme karşı vücutlarını, ruhlarını ve tüm geçmişlerini siper ederek direnmeselerdi, Anadolu'nun kurtuluşunu gerçekleştiremeyeceğimiz gibi, bugün bağımsız, başı dik, özgür bir millet olarak da yeryüzünde yerimizi alamayacaktık. Onun için geçmişte emeği bulunan, şerefle şanla mücadele etmiş olan bütün ecdadımızı bir kez daha rahmetle anıyoruz. Dün ilk Meclisi şerefle dolduranlar böylesine büyük bir tarihî müktesebatın sahipleriydiler, nice badirelerden, nice zorluklardan, nice yokluklardan, nice yoksunluklardan geçerek bu ülkeyi bugünlere taşıdılar...

Değerli arkadaşlarım, değerli milletvekilleri;

Gazi Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları istiklal mücadelesinden zaferle çıkmış Meclisimizde, daha sonra ilan edilecek cumhuriyetin ilk Anayasası'nı, 20

Ocak 1921’de kabul etmiş ve böylece cumhuriyetin ilk adımları da atılmıştı.

1921 Teşkilat-ı Esasi’nin ilk maddesinde: **“Hâkimiyet bilâkaydüşart milletindir. İdare usulü halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir”** fikrini kabul ederek aslında cumhuriyetin yolunu açmışlardı. 2’nci madde de aynı şekilde, önemli bir hukuk maddesidir ve onun ötesinde, o dönemin öncülerinin benimsedikleri bir fikrin de özeti gibidir: **“İcra kudreti ve teşri salâhiyeti milletin yetgâne ve hakikî mümessili olan Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder.”** Bu iki madde esasen zaten cumhuriyetin ilanı anlamına geliyordu ve adım adım bugün içinde bulunduğumuz bu Mecliste ilan edilecek tam yüz sene evvelki 29 Ekim gününe gelinmekteydi.

29 Ekim 1923’te bu binada, Cumhuriyetin ilanına matuf yasa teklifi bizzat Gazi Mustafa Kemal Paşa tarafından okunmuş, milletin vekilleri tarafından “Yaşasın Cumhuriyet!” sözleriyle ayakta alkışlarla karşılanmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve cumhuriyet, Uzak Asya’dan Kuzey Afrika’ya tüm sömürge halklarının umut ışığı, ilham kaynağı ve direniş sembolü olmuştur.

Bizzat Atatürk’ün kendi sözleriyle ifade edecek olursak: **“Anadolu, bu müdafaasıyla yalnız kendi hayatına ait vazifeyi ifa etmiyor, belki bütün Şark’a müteveccih hücumlara bir set çekiyor. Efendiler, bu hücumlar elbette kırılacaktır, bugün bu tasallut-**

lar mutlaka nihayet bulacaktır; işte, ancak o zaman Garp'ta, bütün cihanda hakiki sükûn, hakiki refah ve insaniyet hüküm sürebilecektir. Doğudan şimdi doğacak bir güneşe bakınız, bugün günün ağardığını nasıl görüyorsam uzakta bütün doğu milletlerinin de uyanışlarını öyle görüyorum. İstiklal ve hürriyetine kavuşacak olan çok kardeş milletler vardır, onların yeniden doğuşu şüphesiz ki ilerlemeye, refaha dönük olacaktır. Bu milletler bütün güçlüklerle, bütün engellere rağmen muzaffer olacaklar ve kendilerini bekleyen geleceğe mutlaka ulaşacaklardır. Sömürgecilik ve emperyalizm yer yüzünden yok olacak ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir uyum ve iş birliği çağı hâkim olacaktır.”

Biz Türk milleti olarak bir kere daha yüksek sesle ilan ediyoruz ki: Dünün ve bugünün emperyalistleri hangi oyunu oynarlarsa oynasınlar mutlaka milletimizin öncülüğünde yeni bir dünya kurulacak ve dünyada hak- kın, adaletin egemen olduğu bir düzene geçilecektir.

“ Bizler, bu yüzyıllık süreçte, 1923'ten bugüne, cumhuriyetimizi koruyup, demokrasiyi hayata geçirerek, millet iradesinin üstünlüğüne inana- rak geldik. Cumhuriyetin ruhunda demokrasiyi, hukuk güvenliğini, eşitliği, insan ve millet sev- gisini, yurttaş olarak sorumluluk aidiyetini, bir- birimize saygıyı, millet kimliğini, dünden yarı- na umutlarımızı taşıdık. Bu bağlamda, cumhu-

riyet, hepimizin baş tacı, hepimizi içine alan bir ortak çatıdır. ”

Bu kutsal çatı altında görev yapan milletvekilleri olarak en büyük şevk kaynağımız; cumhuriyetimizi sonrakı asırlara çok daha güçlü bir şekilde taşıyabilme arzusunun verdiği heyecandır.

Milletimizin her bir temsilcisi bilir ki Türkiye Büyük Millet Meclisi aynı zamanda, ülkemizin bütün sorunlarının asli çözüm yeridir ve burada sağduyu, vicdani özen, ortak akıl, diyalog ve uzlaşi kanallarını kullanarak çözemeyeceğimiz hiçbir meselemiz yoktur. Türkiye Büyük Millet Meclisi daima milletimizin aynadaki sureti olmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisinin şahsı manevisi altında, siyasi partilerimizin, farklı siyasi görüşlerimizin var olması, demokrasinin bir gereğidir ve ülkemiz için bir zenginlik, bir kazanımdır. Milletvekili arkadaşlarımızın dile getirdiği farklı görüşler temelde milletimizi daha iyiye, daha güzele ve daha doğruya ulaştırma çabalarının bir tezahürüdür.

“ Demokrasilerde ihtilaflardan, farklı görüşlerden çekinilmez, korkulmaz çünkü demokrasilerde farklı fikirler ihtilaf vesilesidir ama tefrika vesilesi değildir. Demokrasilerde ihtilafı bir zenginlik aracı olarak göreceğiz ve ötekileştirmelere fırsat vermeden, milletin vekilleri olarak milletimizi, cumhuriyetimizin 2’nci asrına taşımak için cansıparane bir şekilde çalışmaya de-

vam edeceğiz. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında ülkemiz ve milletimiz için nice yüzyıllara erişmek dileği ve inancıyla omuz omuza vereerek çalışmaya devam edeceğiz. ”

Değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli misafirler; Bugünkü törenimiz mütevazı ama çok anlamlı bir törendir. Her birimiz 29 Ekim 1923'te yaşanan o maneviyatı, bugün yaşıyor gibiyiz, hepimiz o günkü hissiyata sahibiz... Dolayısıyla, eğer müsaade ederse-
niz bunu bir kere daha yaşamak için hepimizi ayağa kalkmaya davet ediyorum ve ilk Türkiye Büyük Millet Meclisinin kabul ettiği, ilk maddeyi okuyarak alkışla-
rınızla, bir kere daha milletimize armağan ediyoruz:

T.B.M.M.

Zabıt Ceridesi

Kırküçüncü İçtima

29 Teşrinievvel 1339 Pazartesi

Teşkilâtı Esasiye Kanunun Bâzı Mevaddının Tadiline
Dair Teklifi Kanuni

***Madde 1. – Hâkimiyet; bilâkaydüşart milletindir. İda-
re usulü halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare
etmesi esasına müstenittir. Türkiye Devletinin şekli
Hükümeti; Cumhuriyettir.***

Bu yüce hedef doğrultusunda, bizden evvelki asır-
da cumhuriyeti bugünlere kadar getiren herkese şük-
ran borcumuzu ödeyebilmek için, ülkemizi daha güç-
lü yarınlara doğru taşımak, hepimizin ortak ve kutsal

görevidir. İnşallah, Türkiyemizi sadece çağdaş, muasır seviyeye ulaştırmak değil, çağdaş, muasır seviyenin çok ötesine taşımak için, canla başla, gece gündüz, azim ve gayretle çalışacağız. Yine, ilk Meclistekilerin ortak fikri olan, Türkiye'yi mandacılara teslim etmemek, Türkiye'yi bağımsız bir ülke olarak ayağa kaldırmak fikrini daha da ileriye götürerek, her alanda tam bağımsız Türkiye'yi inşa etmek için bütün gücümüzle mücadele edeceğiz. Cumhuriyetimizi milletimizle buluşturduğumuz gibi cumhuriyetimizi kusursuz bir demokrasiyle de taçlandıracağız ve cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılı, Allah'ın izniyle, sizlerin gayretiyle, milletimizin çabasıyla; sözü güçlü, gücü tesirli bir Türkiye'nin yüzyılı olacaktır.

Hepinize selam ve sevgilerimi sunuyorum. Cumhuriyet Bayramı'mız kutlu olsun!

